

הכנסת התשע-עשרה

**יוזמים: חברי הכנסת זהבה גלאון
אילן גילאון
ניצן הורוביץ
מיכל רוזין
עיסאווי פריג'
תמר זנדברג**

703/19/פ

הצעת חוק חלוקת זכויות פנסיה בין בני זוג, התשע"ג-2013

מטרה	1.	מטרת חוק זה להבטיח כי בעת פירוד בין בני זוג, יקבל כל אחד מבני הזוג, את חלקו בזכויות הפנסיה אשר נצברו במהלך החיים המשותפים.
הגדרות	2.	בחוק זה –
		"בית המשפט" – בית המשפט לענייני משפחה וכן בית דין כהגדרתו בחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), התשט"ז-1956;
		"חוק הפיקוח" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005;
		"חוק יחסי ממון" – חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973;
		"יום הפירוד" – כפי שייקבע בפסק דין של בית המשפט;
		"יום תחילת החיים המשותפים" – כפי שייקבע בפסק דין של בית המשפט;
		"ממונה על תשלום פנסיה תקציבית" – מעביד או מי שמונה לצורך תשלום כספי פנסיה תקציבית;
		"בן זוג רשום" – בן הזוג של עמית רשום, עובר ליום הפירוד, שנרשם לפי חוק זה בקופת גמל על בסיס צבירה או בקרן ותיקה או אצל הממונה על תשלום פנסיה תקציבית;
		"עמית" – כהגדרתו בחוק הפיקוח;
		"עמית רשום" – לעניין קופת גמל על בסיס צבירה או קרן ותיקה – עמית ולעניין פנסיה תקציבית – עובד;
		"פנסיה תקציבית" – הסדר פנסיה שהוא תשלום קצבה, לפי דין או הסכם, מאוצר המדינה או מקופת המעביד;

		"עובד" – לרבות "עובד" ו"נושא משרה" כהגדרתם בפרק ט"ו לחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכללית לשנת הכספים 2003 ו-2004), התשס"ג-2003, וכן "חייל" כהגדרתו בחוק שירות הקבע בצבא ההגנה לישראל (גמלאות) [נוסח משולב], התשמ"ה-1985, והכול אם חל לגביהם הסדר פנסיה תקציבית;
		"קופת גמל על בסיס צבירה" – תכנית ביטוח שאושרה לפי סעיף 13(ב) לחוק הפיקוח כקופת גמל לתגמולים או קופת גמל לקצבה, כהגדרתה בחוק הפיקוח, למעט קרן ותיקה;
		"קרן ותיקה" – כהגדרתה בחוק הפיקוח;
		"התקופה הקובעת" – התקופה שתחילתה במועד שבו אחד מבני הזוג הפך לעמית רשום או במועד תחילת החיים המשותפים – לפי המאוחר, וסופה ביום הפירוד או במועד אחר שקבע בית המשפט;
		"השר" – שר האוצר;
		"הוועדה" – ועדת הכספים של הכנסת.
חלוקת זכויות בקופת גמל על בסיס צבירה	3.	(א) קבע בית המשפט, כי זכויות לקצבת זקנה בקופת גמל על בסיס צבירה יאוזנו בין בני הזוג לפי חוק יחסי ממון, או כי זכויות כאמור הן רכוש משותף שיש לחלקו, יחולקו הזכויות שנצברו בתקופה הקובעת בין בני הזוג לשני חשבונות נפרדים לפי יחס החלוקה שקבע בית המשפט; בן הזוג של העמית הרשום יירשם בקופת הגמל על בסיס צבירה כבעל הזכויות כאמור בחשבון הרשום על שמו. (ב) ראה בית המשפט נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת, רשאי הוא, לקבוע דרך חלוקה אחרת.
חלוקת קרן ותיקה ופנסיה תקציבית	4.	(א) קבע בית המשפט כי קצבת זקנה בקרן ותיקה או קצבת פרישה בפנסיה תקציבית תאוזן בין בני הזוג לפי חוק יחסי ממון, או כי היא רכוש משותף שיש לחלקו, ירשם בן הזוג של העמית הרשום אצל הקרן הוותיקה או אצל הממונה על תשלום הפנסיה התקציבית, לפי העניין, כמי שיהיה זכאי, החל ממועד זכאותו של העמית הרשום, לקבל באופן ישיר את חלקו בקצבת הזקנה או בקצבת הפרישה לפי יחס החלוקה שקבע בית המשפט, ובהתאם לתקופה הקובעת. (ב) ראה בית המשפט נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת, רשאי הוא, לקבוע דרך חלוקה אחרת.
		(ג) קבע בית המשפט כאמור בסעיף קטן (א), ונפסקה זכאות העמית הרשום לקצבת זקנה או פרישה עקב מותו, רואים את בן הזוג הרשום לעניין זכאות לקצבת שאירים כאילו לא נתגרש או נפרד ממנו; היה לעמית הרשום בעת מותו בן זוג אחר הזכאי לקצבת שאירים – תחולק הקצבה ביניהם לפי היחס בין תקופות החיים המשותפים של העמית הרשום עם כל אחד מהם.
		(ד) הוראות סעיף זה יחולו גם על מענק נוסף לקצבה לפי סעיף 22 לחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל-1970, אם קבע בית המשפט לגבי המענק כאמור בסעיף קטן (א).

מעמדו של בן הזוג הרשום	5.	זכויותיו וחובותיו של בן הזוג הרשום יהיו כשל עמית רשום או של עמית מוקפא בשינויים שיקבע השר, באישור הוועדה.
הוראות בתקנות לשם שמירה על זכויות	6.	(א) השר, באישור הוועדה, יקבע הוראות –
		(1) למניעת סיכול זכות או זכות עתידה של בן הזוג הרשום, לפי חוק זה, והוא רשאי, לקבוע, בין היתר:
		(א) פעולות הטעונות הסכמת שני בני הזוג;
		(ב) פעולות המחייבות מתן הודעה לבן הזוג הרשום;
		(2) למניעת פגיעה בזכויות בני הזוג כתוצאה מחלוקת הזכויות, לרבות קביעת מצבים שבהם יהיה מוצדק לראות את הקצבה כאילו לא חולקה.
		(ב) עמית רשום הזכאי לקצבת נכות במועד מתן פסק הדין, ימשיך לקבל קצבת נכות, כאילו לא ניתן פסק הדין, עד הגיעו לגיל הפרישה כמשמעותו בחוק גיל פרישה, התשס"ד–1994.
איסור הפגיעה בזכות הפנסיה של בן הזוג הרשום על ידי מעסיק	7.	קבע בית המשפט כי יש לחלק את הזכויות כאמור בסעיפים 3 או 4, ונכלל בזכויות רכיב של פיצויי פיטורים, לא יהא מעסיקו של העמית הרשום רשאי לפגוע בזכויות לפיצויי פיטורים שכלולים בחלקו של בן הזוג הרשום.
הוצאות	8.	(א) בני הזוג יישאו באופן שווה בהוצאות חלוקת הזכויות בקופת גמל על בסיס צבירה, בקרן ותיקה ובפנסיה תקציבית. (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), בית המשפט רשאי לקבוע כי בני הזוג יישאו בהוצאות חלוקת הזכויות כאמור בשיעור אחר. (ג) השר, באישור הוועדה, רשאי לקבוע סכומים או שיעורים מרביים של הוצאות שניתן לגבות על פי סעיף זה.
חלוקת זכויות אינה אירוע מס	9.	חלוקת זכויות הפנסיה לפי סעיפים 3 או 4, לא תחשב אירוע מס כהגדרתו בפקודת מס הכנסה.
מיסוי הקצבה	10.	שיעור המס שיחול על חלקו של בן הזוג הרשום ועל חלקו של העמית הרשום בקצבת הזקנה או הפרישה יהיה לפי מדרגות המס שהיו חלות על העמית הרשום אילו קצבת הזקנה או הפרישה היתה משולמת לו במלואה.
ביצוע ותקנות	11.	השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, באישור הוועדה, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.
תיקון חוק שירות המדינה (גמלאות)	12.	בחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל–1970, בסעיף 58, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא: "ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), זכות לגמלה ניתנת להעברה לפי הוראות חוק חלוקת זכויות פנסיה בין בני זוג, התשע"ג–2013".
תיקון חוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות)	13.	בחוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות) [נוסח משולב], התשמ"ה–1985, בסעיף 62, האמור בו יסומן "(א)", ואחריו יבוא:

		"(ב)על אף האמור בסעיף קטן (א), זכות לגמלה ניתנת להעברה לפי הוראות חוק חלוקת זכויות פנסיה בין בני זוג, התשע"ג-2013."
תיקון חוק הפיקוח	.14	בחוק הפיקוח, בסעיף 25(א), אחרי פסקה (2) יבוא:
		"(א2)העברה לפי הוראות חוק חלוקת זכויות פנסיה בין בני זוג, התשע"ג-2013."
תיקון חוק פיצויי פיטורין	.15	בחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963, בסעיף 26, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
		"(ג)על אף האמור בסעיף קטן (א), סכומים כאמור באותו סעיף קטן ניתנים להעברה לפי הוראות חוק חלוקת זכויות פנסיה בין בני זוג, התשע"ג-2013."
תיקון פקודת העיריות	.16	בפקודת העיריות, בסעיף 185, האמור בו יסומן "(א)", ואחריו יבוא:
		"(ב)על אף האמור בסעיף קטן (א), זכות לגמלה ניתנת להעברה לפי הוראות חוק חלוקת זכויות פנסיה בין בני זוג, התשע"ג-2013."
תיקון חוק חוזה הביטוח	.17	בחוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981, בסעיף 13, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
		"(ג)על אף האמור בסעיף קטן (ב), זכות המוטב ניתנת להעברה לפי הוראות חוק חלוקת זכויות פנסיה בין בני זוג, התשע"ג-2013."
עדיפות הוראות לפי החוק	.18	הוראות חוק זה והוראות שנקבעו לפיו יחולו על אף הוראות תקנון של קופת גמל על בסיס צבירה או של קרן ותיקה הקובעות אחרת.

דברי הסבר

החוק והפסיקה בישראל הכירו זה מכבר, במסגרת הלכות השיתוף, בזכויות פנסיה, שצבר אחד מבני הזוג, כנכס משותף של בני זוג, במידה ונצבר במהלך החיים המשותפים; למרות הלכה ברורה זו, חוקי הפנסיה ממשיכים להתייחס אל הזכויות הנצברות, כאל זכויות בלעדיות של העמית שעל שמו נצברו. זאת כיוון שעקב הכללים הקבועים בחוק באשר לניהול קרנות פנסיה וקופות גמל, החברות בקופות אלה הינה על בסיס אינדיבידואלי בלבד.

בשל כך, למרות פסיקות בתי המשפט בדבר חלוקת זכויות הפנסיה, בפועל אין לבן הזוג, שאינו רשום כבעל הזכויות הפנסיה, האפשרות להגן על זכויותיו ואף לממשן. זאת בעת פרישה לגמלאות של העמית וחמור מכך עם מות העמית בטרם עת. יתר על כן, העמית, שהוא בעל השליטה המוחלטת בקרן, יכול לגרום לפגיעה והקטנת הזכויות שנצברו, ללא ידיעת בן הזוג שאינו רשום ואף למשוך שלא כדין כספים השייכים לבן הזוג שאינו רשום. כך, בן הזוג הרשום כעמית נהנה תמיד מהכספים והזכויות שנצברו ואילו בן הזוג שאינו רשום, תלוי בחסדיו ובחסדי קרן הפנסיה. הצעת חוק זו נועדה לשנות את המצב ולאפשר חלוקה אמיתית של זכויות פנסיה כחלק מפירוק השיתוף בין בני הזוג.

הצעת חוק זו יוצרת "חלוקת רוחב" של זכויות הפנסיה מסוג פנסיה צוברת, באופן שיותיר בידי כל אחד מבני הזוג "תיק" פנסיה עצמאי, אותו הוא יכול לנהל ואף להוסיף ולצבור בו זכויות. מטרת ההצעה לעודד המשך חיסכון לפנסיה;

הצעת החוק מבחינה בין זכויות שנצברו בקופות גמל שנפתחו לאחר 1995 וזכויות שנצברו בקופות גמל שנפתחו לפני שנת 1995; ביחס ל"קרנות הפנסיה הותיקות", ובייחוד ביחס לפנסיה תקציבית, נוקטת הצעת החוק בפתרון של חלקת אורך.

הצעת חוק זו היא פרי יוזמה של עמותת ג.ר.נ.י.ת ותנועת נעמת, בסיוע ארגון שתי"ל.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי חבר הכנסת חיים אורון וקבוצת חברי הכנסת (פ/17/2087), ועל ידי חברת הכנסת אורית נוקד (פ/17/2080).

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חבר הכנסת חיים אורון וקבוצת חברי הכנסת (פ/18/31), ועל ידי חברת הכנסת זהבה גלאון וקבוצת חברי הכנסת (פ/18/3169).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ב' בניסן התשע"ג – 13.3.13